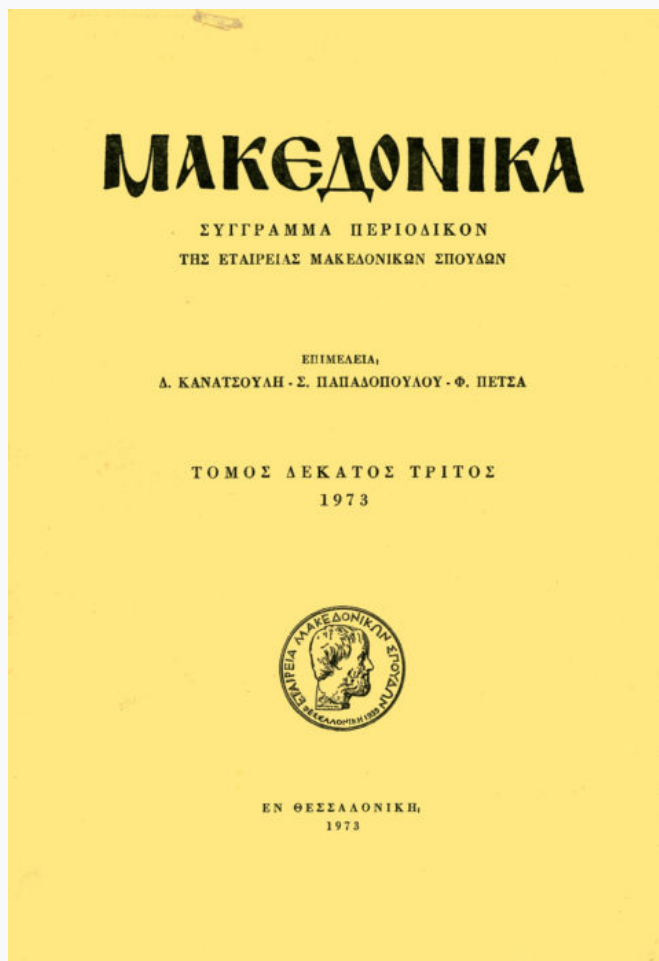

Μακεδονικά

Τόμ. 13, Αρ. 1 (1973)

Συμπληρωματικά περί Μακεδόνων κλεφτών και αρματολών

Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

doi: [10.12681/makedonika.916](https://doi.org/10.12681/makedonika.916)

Copyright © 2014, Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βασδραβέλλης Ι. Κ. (1973). Συμπληρωματικά περί Μακεδόνων κλεφτών και αρματολών. *Μακεδονικά*, 13(1), 435–436. <https://doi.org/10.12681/makedonika.916>

ρικοῦ. Σημειωτέον δὲ ὅτι προηγουμένως πλείστοι ἐξ αὐτῶν ἐπεσκέπτοντο τὰ γερμανικά προτεσταντικά πανεπιστήμια.

Ἐνθὺ τὰ Διδασκαλεῖα μόλις εἶχαν ἀρχίσει τὴν λειτουργίαν των, ὁ βασιλεὺς ἐπληροφόρησε τὸν ἐπίσκοπον σχετικῶς μετὰ τὴν ἀπόφασιν του¹, ὅτι τὰ Διδασκαλεῖα πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ διὰ τὴν κατάρτισιν ἱερέων. Ὁ ἐπίσκοπος Ποπόβιτς εἰς σχετικὴν τοῦ ἐπιστολῇ μετὰ ἡμερομηνίαν 30 Νοεμβρίου 1812 ἐπικρίνει αὐτὸ τὸ σχέδιον, ἔχων τὴν γνώμην ὅτι αὐτὸ τὸ τόσο βραχύχρονον φροντιστήριον, τὸ ὁποῖον ἐξυπηρετεῖ ἀποκλειστικῶς σκοποὺς ἐκπαιδεύσεως διδασκάλων, δὲν εἶναι καθόλου κατάλληλον πρὸς κατάρτισιν ἱερέων, ἂνω μάλιστα τῶν 25 ἐτῶν. Ἀργότερα, ἀπὸ τοῦ ἔτος 1815 καὶ μετὰ, ἡ σχολικὴ περίοδος φοιτήσεως εἰς τὸ Διδασκαλεῖον ἀνῆλθεν εἰς τὰ δύο ἔτη.

Δὲν διαθέτουμε στοιχεῖα ἑνεκτικῶς μετὰ τὴν περίοδον τῆς συντηρήσεως τοῦ Διδασκαλείου ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του καὶ ἐντεῦθεν. Ἐνα τελευταῖο στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον εὐρέθη, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔτος 1819, ὅταν τὸ Τοποτηρητικὸν Συμβούλιον ἐπρότεινε εἰς τοὺς Ἕλληνας, κατόπιν μίας συζητήσεως σχετικῆς μετὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ Ρουμάνου ἱερέως, ὅπως προσλάβουν ὡς καθηγητὴν ἱερέα, ὁ ὁποῖος νὰ δύναται, εἰς περίπτωσιν ἀνάγκης, ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἐνοριακόν².

Τὸ Διδασκαλεῖον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συνεχωνεῖται μετὰ τοῦ τοπικοῦ σχολείου, τοῦ ὁποίου ἤδη δύο καθηγηταί, τὸ ἔτος 1803, ἦσαν οἱ Ποπόβιτς καὶ Γκεοργκιέβιτς, οἱ ὁποῖοι ἀργότερα ἐγένοντο καὶ καθηγηταὶ τοῦ Διδασκαλείου³. Τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον τῆς Πέστης ἔπαυε ὅμως νὰ λειτουργῇ τὸ ἔτος 1820.

Παρ' ὅλον ὅτι μόνον ὀλίγα στοιχεῖα ἠδυνήθημεν νὰ συλλέξωμεν σχετικῶς μετὰ τὸ Διδασκαλεῖον τῆς Πέστης, εἴμεθα ὅμως πεπεισμένοι ὅτι τὸ εἰς Οὐγγαρίαν ἑλληνικὸν Διδασκαλεῖον ἐξεπλήρωσε τὸν σκοπὸν του ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν Ἑλλήνων τῆς διασποράς, ὅπως καὶ τὸ Διδασκαλεῖον τῶν Σέρβων εἰς Σέντ-Ἐντρε ('Αγιον Ἀνδρέα), κατόπιν εἰς Ζομπόρι⁴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1816, καθὼς καὶ τὸ ρουμανικὸν Διδασκαλεῖον εἰς τὸ Ἀράντ.

ÖDÖN FÜVES

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΚΛΕΦΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΜΑΤΟΛΩΝ

Ἡ Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν ἐδημοσίευσεν πρό τινων μηνῶν τὰ κεφάλαια τοῦ *Seyahatnâme* ποὺ ἀφοροῦν εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Μακεδονίαν κατ' ἐπιμελημένην μετάφρασιν καὶ σχόλια τοῦ Βασ. Δημητριάδη, διευθυντοῦ τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Μακεδονίας. Ὁ γράφων χρησιμοποιεῖ εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ συμπλήρωμα τὰς πηγὰς αὐτοῦ τοῦ ὁδοιπορικοῦ ἐν πάσῃ συντομίᾳ, ποὺ ἀφοροῦν εἰς τοὺς κλέφτες καὶ ἀρματολοὺς τῆς ἐποχῆς τοῦ Τούρκου περιηγητοῦ (σελ. 51 κ.ἐ.) εἰλημμένας ἐκ τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου τὴν Μακεδονίαν κεφαλαιῶν τοῦ Ἑβλιά Τσελεμπή. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παράγρ. 3 τῆς δημοσιευομένης ἀνωτέρω ὑποσημειώσεως ποὺ ἀφορᾷ εἰς ἀρματολοὺς τοῦ Πετριτίσιου καὶ τοῦ Σαρανταπόρου, ἐδὼ ἐμφανίζεται ὁ Πάνος, διάσημος κλέφτης τῆς ἐποχῆς ποὺ ἔδρα στὴ Νότιο, Δυτικὴ

1. Országos Levéltár ('Αρχεῖον τῆς Χώρας) HTT Dep. Rel. Gr. n.u. 1812 fons 13.

2. «...si Graeci Valachicam Lyturgiam refugientes in sui Idiomatis Praeparandiali altutrum Docentem e sacerdotibus stabilem tamen subseque assumerent...»

3. Rath, Adress Buch der Stadt Pest auf das Jahr 1803, σ. 118-119.

4. G. Mirkovics, A szentendrei-zombori tanítóképző statisztikája. «Zbornik Drustvene Nauke», τ. 16 (1957), σ. 130-136.

και Βόρειο Μακεδονία. Πρόκειται για τὸν Πάνο Μειντάνη πὸ ἐγραψε στὴ σελ. 18 τῆς ἐργασίας μου «Οἱ Μακεδόνες κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821» (ἐκδοσις τρίτη). Ὁ διάσημος αὐτὸς κλέφτης καὶ ἀργότερον ἀρματολὸς κατήγετο καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις ἀπὸ τὸ χωρίον Ράκοβον τῶν Σερβίων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, ἡ δὲ δρᾶσις του ἤρτισε μὲ τὰς μεγάλας ληστείας πὸ ἐνήργησε εἰς τὸ χωρίον Μοσχολούρι τῆς Ἑλασσόνης (πανηγύρι) καὶ ἐφθανε ἕως τὴ Βουλγαρία (πανηγύρι τῆς Δόλιανης). Τὰ κυριώτερα κρησφύγετα τοῦ Μειντάνη στὴ Μακεδονία εὐρίσκοντο εἰς τὰ δασωμένα βουνὰ τῆς Σιάπκας (Τιτάριον) εἰς τὸ Μουρίκι (Βλάτση-Σισάνιον). Ἄλλην ἐστὶν κλεφτῶν ἀναφέρει ὁ Ἐβλιά εἰς τὸ Κιουσταντίλ, Ντούντιτσα, Σαμάκοβο καὶ ἕως τὴ Σόφια. Ἐναντίον τῶν κλεφτῶν αὐτῶν εἶχαν ὀργανώσει οἱ Τούρκοι πολλὰς ἐκστρατείας χωρὶς μεγάλη ἀποτελέσματα. Ἀπὸ τὰ τουρκικὰ ἀρχεϊκὰ ἐγγραφα πὸ ἐδημοσίευσσα στὶς σχετικὰς ἐργασίες μου περὶ κλεφτῶν δύναται νὰ ἐξαχθῇ τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ Ἕλληνες κλέφτες συνειργάζοντο καὶ μὲ Σλάβους κλέφτες τῶν Βαλκανίων καὶ ἰδίως Βουλγάρους καὶ μὲ αὐτοὺς ἐνήργησαν δύο ἐπιδρομαὶς ληστρικὰς κατὰ τῆς πόλεως τοῦ Μοναστηρίου, ὡς ἐγραψε, χωρὶς ν' ἀποκλείω καὶ σύμπραξιν Ἀλβανῶν κλεφτῶν. Ἡ προσεκτικὴ μελέτη τῶν τουρκικῶν πηγῶν διὰ τοὺς κλέφτες τοῦ Βαλκανικοῦ χώρου γενικώτερον δικαιώνει ὅσα ἐγραψε ὁ Γερμανὸς ἱστορικὸς Grosen εἰς τὸ ἔργον του «Die Balkan Haiducken», μὲ τὸ ὅποιον ἡσχολήθην εἰς τὰ «Μακεδονικὰ», τ. 11 (1971), σελ. 117-425.

Τὸ ὄνομα τοῦ Πάνου Μειντάνη συναντᾶται ὡς Bano, Babo, Yabo, Tabo καὶ δύναται νὰ προκαλέσῃ εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τοὺς κλέφτες τῶν Βαλκανίων συγγραφεῖς σύγχισιν, παρ' ὅλον ὅτι εἰς τὰ περισσότερα καὶ πλέον εὐανάγνωστα ἐγγραφα συναντᾶται τὸ ὄνομα Bano ἢ Πάνο. Οἱ περιοχὲς ὅπως πὸ ἐξῆσε καὶ ἔδρασε τὰ περισσότερα χρόνια ὁ Πάνος (1660-1670), ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν καὶ αὐτὲς εἶναι τῆς Καστοριάς, Ἑδεσσας, Βέροιας, Πτολεμαΐδος (Σισάνιον-Πεκρεβενίκος-Βλάτση), Σέρβια, Ἑλασσόνα, Τρικκαλα καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία περὶ τῆς ἐλληνικῆς του καταγωγῆς, τὴν ὅποιαν ἀμφισβητεῖ πῶς ἢ B. Cvetkova εἰς τὸ ἔργον περὶ τῶν Βουλγάρων χαϊδούκων. Ὁ Πάνος Μειντάνης συνελήφθη αἰχμάλωτος κατόπιν προδοσίας ἀπὸ τοὺς Τούρκους κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1700 καὶ μεταφερθεὶς εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν ἐθανατώθη. Ἄλλος εἶναι ὁ Πάνος Μειντάνης ἀπὸ τὴν Κατούνα τῆς Αἰτωλοακαρνανίας πὸ ἐφρονεῖτο πολεμῶν τοὺς Τούρκους εἰς τὸ Γαρδίκι τοῦ Ἀσπροποτάμου ἡ εἰς τὸ Ἀγγελόκαστρον κοντὰ στὸ Λιδωρίκι τὸ ἔτος 1717, ὅπως γράφει ὁ καθηγητὴς κ. Ἀπ. Βακαλόπουλος εἰς τὰ «Ἑλληνικά», τ. 13 (1954), σ. 160. Βλέπε καὶ Ἱ. Βασδραβέλλη, Ἀρματολοὶ καὶ κλέφτες εἰς τὴν Μακεδονίαν, Β' ἐκδοσις, σελ. 35 ὑποσ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΓΙΑ ΜΕΡΙΚΟΥΣ ΑΓΝΩΣΤΟΥΣ ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΟΥΣ ΑΠΟΔΗΜΟΥΣ ΣΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1826 ΚΑΙ 1845

Ὁ Σέρβος ἱστορικὸς Dušan Popović στὸ τέλος τοῦ γνωστοῦ του βιβλίου «O cincarima» (Γιὰ τοὺς Κουτσόβλαχους) μᾶς δίνει ἕναν κατάλογο ἀπὸ ὀνοματεπώνυμα Μακεδόνων, οἱ ὅποιοι ἐξῆσαν καὶ ἔδρασαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας στὶς βόρειες ἡρᾶς τῆς Βαλκανικῆς¹. Στὸν κατάλογο αὐτὸν τοῦ Σέρβου ἱστορικοῦ βρίσκουμε καὶ ἀρκετοὺς Σιατι-

1. Dušan J. Popović, O cincarima. Prilozi pitanju postanka našeg gradjanskog društva (=Γιὰ τοὺς Κουτσόβλαχους. Συμβολὲς στὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας τῆς ἀστικής μας τάξης), β' ἐκδ., Beograd 1937, σ. 313-480.